

Algemene informatie en jaarcijfers 2019

BAK, basis voor actuele kunst

Naam: Stichting BAK, basis voor actuele kunst
RSIN: 800455484
Adres: Pauwstraat 13a
3512 TG Utrecht

Instellingsgegevens

Stichting BAK, basis voor actuele kunst is statutair gevestigd te Utrecht en heeft ten doel het stimuleren en bevorderen van een beeldende kunstklimaat in Utrecht en het ondersteunen van de hedendaagse kunst in het algemeen.

BAK is een *basis* voor actuele kunst die actief bijdraagt aan de wereld waar het gaat om urgente vraagstukken als migratie, technologie en klimaat. Op dit snijvlak van kunst en maatschappij brengt BAK kunst, wetenschap en maatschappelijke actie – denken, verbeelden en doen – samen, om met haar publiek de wereld anders vorm te geven.

Artistieke kwaliteit gaat bij BAK hand in hand met daadwerkelijke impact in de samenleving.

Dit doet BAK door publieke programmering te combineren met onderzoek, productie, talentontwikkeling, gemeenschappelijk leren, onderwijs, kennisdeling en presentaties. Voor BAK is samenwerken uitgangspunt en leidraad. De transdisciplinaire projecten worden lokaal vormgegeven en zijn wereldwijd agenderend.

BAK is in Nederland het enige kunstinstituut dat de functies van presentatie-instelling en postacademische instelling verenigt.

Bestuur/Directie

M. Hlavajova, algemeen/artistiek directeur
Aanstelling sinds 2000, bestuurder sinds 2014

Nevenfuncties:

Lid Raad van Advies Piotr Piotrowski Center for Research on East-Central European Art (2017–heden); Lid Raad van Toezicht European Cultural Foundation (2013–heden); Lid Raad van Advies Bergen Assembly (2012–heden).

E.S. Postema, zakelijk directeur
Aanstelling sinds maart 2018

Nevenfuncties:

Lid Bestuur Stichting Cappella Amsterdam (2018–heden); Penningmeester Bestuur Stichting Pynarello (2018–heden); Penningmeester Bestuur Stichting Radio Antiqua (2018–heden); lid bestuur De Zaak Nu (2019–heden).

Raad van Toezicht

N.L. Jouwe, voorzitter

Aangetreden in 2018, einde eerste termijn 18 november 2021

Nevenfuncties:

Voorzitter Stichting Mama Cash (2018–heden), bestuurslid Koninklijk Instituut voor Taal-, Land- en Volkenkunde (2013–heden)

F. W. A. Korsten

Aangetreden 15 november 2017, einde eerste termijn 14 november 2020.

Nevenfuncties: geen relevante nevenfuncties

M.S.J. Top (auditcommissie)

Aangetreden in 2018, einde eerste termijn 22 januari 2021

Nevenfuncties: geen relevante nevenfuncties

M. L. A. Tuerlings (t/m maart 2019)

Aangetreden in 2015, einde eerste termijn 15 december 2018.

Aanvang tweede termijn 16 december 2018, einde tweede termijn 15 december 2021.

Afgetreden: maart 2019

Nevenfuncties:

Bestuurslid Farm of the World, project Claudy Jongstra ikv Friesland Europese Culturele Hoofdstad 2018 (2015–heden); Lid Bestuur Stichting GLUBBDUBDRIB (2015–heden)

J. van Vliet (auditcommissie) (tot en met september 2019)

Aangetreden in 2018, einde eerste termijn 31 maart 2021

Afgetreden: september 2019

Nevenfuncties: adviseur Stichting3 (2015–heden)

K.E. Watson (sinds september 2019)

Aangetreden in 2019, einde eerste termijn 23 september 2022

Nevenfuncties:

Bestuurslid Lutfia Rabbani Foundation, Den Haag (2019–heden); Cultural Leader in Residence, Cultural Leadership Research Master Programme, Universiteit Groningen (2017–heden)

C. J. M. Zijlmans

Aangetreden in 2015, einde eerste termijn 15 december 2018

Aanvang tweede termijn 16 december 2018, einde tweede termijn 15 december 2021

Nevenfuncties:

Lid Raad van Toezicht SieboldHuis (2017–2019); Voorzitter Bestuur Hulsewé-Wazniewski Stichting (2016–heden); Lid Raad van Toezicht Bonnefantenmuseum, Maastricht (2015–heden); Lid Raad van Toezicht Boekman Stichting (2013–2019)

Fiscale positie

BAK heeft sinds 1 januari 2008 de ANBI-status en is sinds 1 januari 2012 officieel een Culturele Instelling.

Presentatie, onderzoek en talentontwikkeling

BAK heeft in 2019 een groot aantal nieuwe projecten ontwikkeld binnen de driehoek van kunst, wetenschap en maatschappelijke impact: presentaties, lezingen, onderzoek, publicaties, debat, onderwijs en educatie. Een belangrijke rol in het programma was weggelegd voor de verdere ontwikkeling van de *civic praxis* van BAK.

Presentatie

BAK heeft in 2019 de programmalijs *Propositions for Non-Fascist Living* (2017–2020) verder geïntensiveerd; hoe creëren we actief een wereld zonder fascisme in het hier en nu. Dit kwam tot uiting in presentaties, artistiek onderzoek, discours, productie van nieuw werk, publicaties internationale activiteiten, talentontwikkeling en educatie. Zie voor het volledige programmaoverzicht van 2019 de bijgevoegde lijst van activiteiten, hieronder worden een aantal kernactiviteiten uitgelicht.

Presentaties en publiek programma

Het jaar 2019 begon bij BAK met de laatste weken van het tentoonstellingsprogramma *Forensic Justice*. Daarna sloot BAK tijdelijk voor een paar maanden de deuren om de verbouwing van het auditorium en de bouw van de bibliotheek annex onderwijsruimte te realiseren. In deze periode programmeerde BAK twee tentoonstellingen onder dezelfde titel, *The People are the City*, in het Stads Kantoor Utrecht en in Het Utrechts Archief. Beide tentoonstellingen waren een vervolg op het project *What Is the City but the People?* uit september 2018, een grootschalige performance naar een idee van de Britse kunstenaar Jeremy Deller op het Jaarbeursplein in Utrecht. Zo'n 250 verschillende Utrechters liepen over een gigantische catwalk en vertelden hun verhaal.

In het Stads Kantoor was de videodocumentatie te zien van het project *What Is the City but the People?* (2018) en alle portretten van de meer dan 250 deelnemende Utrechters. Naar een idee van deelnemer Mustapha Seray Bah zijn van alle portretten zijn ook ansichtkaarten gemaakt die bezoekers op het Stads Kantoor gratis konden meenemen en/of ter plekke per post verzenden. In het Utrechts Archief was naast de videodocumentatie ook het werk *Zeven adressen* van kunstenaarsduo Sander Breure & Witte van Hulzen te zien dat zij maakten met zeven verschillende deelnemers aan *What Is the City but the People?*. Dit werk kwam tot stand in opdracht van BAK en het Centraal Museum en is tevens opgenomen in de collectie van dit museum.

De zomer stond in het teken van onderwijs en in dit kader was bij BAK de jaarlijkse afstudeertentoonstelling van het MA programme of Fine Art van de Hogeschool voor de Kunsten Utrecht (HKU) te zien.

In september 2019 opende het grootschalige programma *Trainings for the Not-Yet* dat werd samengesteld door kunstenaar en BAK 2018/2019 Fellow Jeanne van Heeswijk, BAK en meer dan zestig (inter)nationale kunstenaars, (lokale) partners en communities.

Niemand weet hoe de toekomst (*not-yet*) eruitziet, maar we kunnen wel kunstenaars en publiek betrekken in de vraag hoe we deze samen kunnen vormgeven. Tijdens het project kwam een grote diversiteit aan groepen en individuen dagelijks samen met kunstenaars en andere experts om na te denken over, en te werken met, gedeelde thema's als zorg, huisvesting of voedsel.

Het programma omvatte een tentoonstelling met werk van Jeanne van Heeswijk en diverse andere kunstenaars, een dagelijks trainingsprogramma en wekelijks publiek programma met performances, lezingen en gesprekken.

Trainings for the Not-Yet opende tijdens het Utrechtse Uitfeest (14 en 15 september 2019) met *Het trappenhuis van de stad*, twee marathongesprekken van zes uur, waarin zo'n tachtig verschillende Utrechters met elkaar in gesprek gingen over de toekomst van de stad. Dit werk kwam tot stand mede naar een idee van de Utrechtse Gabriel Erlach die ook deelnam aan *What Is the City but the People?* Alle gesprekken zijn opgenomen in beeld en geluid en waren na de opening in de tentoonstelling terug te horen. Enerzijds vormen de gesprekken een groot 'advies' aan de stad, anderzijds zijn er relaties gelegd tussen Utrechters die van tevoren niet wisten dat ze zo veel met elkaar gemeen hebben.

Een belangrijke rol speelde de dagelijkse gezamenlijke maaltijd die werd bereid door *the Basic Activist Kitchen* en een grote verscheidenheid aan lokale collectieven. De keuken serveerde vegetarische of veganistische maaltijden en werkte met lokale biologische ingrediënten. De keuken was ingericht volgens een *Zero Waste* en duurzaamheidsprincipe.

In *Trainings for the Not-Yet* werkte BAK samen met kunstenaars, organisaties, lokale partners en andere professionals, waaronder: kunstenaarscollectief Black Quantum Futurism, sociaal ondernemer Gabriel Erlach, tuinderij Food for Good, wetenschapper David Harvey, kunstenaar Fran Illich, kunstenaar Patricia Kaersenhout, festival Le Guess Who?, wetenschapper Sven Lütticken, nieuwkomerbeweging New Women Connectors, organisator Mustapha Seray Bah, kunstenaar Jonas Staal, radiostation StrandedFM, verhalenverteller Denise Valentine, ontmoetingsruimte De Voorkamer, vluchtelingencollectief We Are Here en platform Welkom in Utrecht.

In de serie *Propositions for Non-Fascist Living* werden verschillende publieke programma's ontwikkeld. *Propositions #8: I Wanna Be Adored (the Non-Fascist Remix)* was tevens de eindpresentatie van de BAK 2018/2019 Fellows. *Propositions #9: Deserting from the Culture Wars* was een vijfdaagse conferentie, mede samengesteld door wetenschapper Sven Lütticken (Vrije Universiteit), die plaatsvond tijdens *Trainings for the Not-Yet*. Deze week van trainingen, lezingen en panelgesprekken met kunstenaars, wetenschappers, schrijvers en andere geïnteresseerden was gericht op de steeds verder gepolariseerde ideologische strijd van de *culture wars*. De uitkomsten van de conferentie vormen mede de basis voor een nieuw deel in de serie *Basics*, uitgegeven door MIT Press, dat in de tweede helft van 2020 zal verschijnen.

Propositions #10: Instituting Otherwise was een tweedaags symposium over het herinrichten en vormgeven van een kunstinstelling die zowel maatschappelijk als ecologisch rechtvaardig is. De eerste dag bestond uit een besloten seminar voor culturele instellingen, fondsen en beleidsmakers waarin BAK haar ervaringen deelde met betrekking tot de rol van het publiek binnen een culturele instelling. De tweede dag was een publieke conferentie en meer verdiepend van aard.

Productie nieuw werk

BAK was in 2019 coproducent van verschillende werken binnen het programma *Trainings for the Not-Yet*. Samen met kunstenaar Jeanne van Heeswijk ontwikkelde BAK bijvoorbeeld het werk en openingsprogramma *Trappenhuis van de stad*. Dit werk zal in 2020 ook geactiveerd worden in Helsinki. Ander werk dat BAK coproduceerde was *The Thread and the Gap* met kunstenaars Patricia Kaersenhout en Lukas Lukáš Likavčan.

Het werk *Museum als parlement* dat kunstenaar Jonas Staal mede ontwikkelde met BAK tussen 2013 en 2017 was het afgelopen jaar te zien in het Van Abbemuseum in Eindhoven waar het door ruim 9000 mensen werd bezocht.

Het werk *Zeven adressen* dat kunstenaarsduo Sander Breure & Witte van Hulzen in 2018/2019 in opdracht van BAK en het Centraal Museum maakte, was behalve bij BAK (in Het Utrechts Archief) in 2019 ook te zien in de tentoonstelling *The Floor is Lava* (2019) in Marres, Maastricht.

Publicaties

In 2019 ging BAK een hernieuwde samenwerking aan met de prestigieuze uitgeverij MIT Press voor een serie publicaties onder de noemer *Basics* die wereldwijd zal worden gedistribueerd. Eind 2019 verscheen het eerste deel in deze serie: *Propositions for Non-Fascist Living: Tentative and Urgent* onder eindredactie van Maria Hlavajova en Wietske Maas in een oplage van 2700 exemplaren. In de eerste helft van 2020 zal het tweede deel verschijnen: *Deserting from the Culture Wars* onder redactie van Sven Lütticken en Maria Hlavajova.

Postacademisch programma

In juni 2019 heeft de tweede groep van tien Fellows na tien maanden het postacademische programma succesvol afgerond.

Het programma biedt ruimte aan een intensief onderzoek, leren en een talentontwikkelingstraject voor hedendaagse kunstenaars en andere beoefenaars in het discursieve en activistische culturele veld. Binnen de Nederlandse postacademische instellingen neemt BAK een unieke positie in, die die zich onderscheidt door:

- kunstenaars, theoretici en andere culturele beoefenaars bijeen te brengen met een praktijk op het snijvlak van kunst, wetenschap en cultureel activisme;
- het samenbrengen van culturele beoefenaars met een praktijk gerelateerd aan de onderzoeksthema's van BAK;
- zich ook te richten op kunstenaars met een praktijk die nog niet is gecanoniseerd of met een andere identiteit;
- de uitwisseling tussen verschillende generaties makers (Fellows variëren in leeftijd tussen de 20 en 60);
- oog voor de samenstelling van de groep waarbij naast leeftijd ook naar culturele achtergrond, gender en andere ervaringen wordt gekeken;
- de uitwisseling tussen presentatie- en postacademisch programma doordat de individuele ontwikkeling van de Fellows mede wordt gevormd door het programma van BAK en de Fellows hier tegelijkertijd mede richting aan geven;
- dat de Fellows zowel hun individuele als hun gezamenlijke praktijk ontwikkelen;
- de Fellows' Intensives deels door de deelnemers zelf worden samengesteld in lijn met *peer-to-peer learning* en gemeenschappelijk leren.

De voortdurende wisselwerking tussen presentatie-instelling en postacademische instelling heeft een enorme meerwaarde opgeleverd, zowel voor BAK als instelling als voor de Fellows zelf. Fellows leren van het programma dat BAK presenteert, de aanwezige kennis en de experimentele omgeving, en dragen hier met hun eigen onderzoek zelf aan bij. Aan een publiek kun je op een plek laten zien dat onderzoek, talentontwikkeling, social impact, presentatie en productie met elkaar samenhangen en van elkaar afhangt.

Voorbeelden van projecten die zich bevonden op het snijvlak van beide pijlers zijn bijvoorbeeld het grootschalige programma *Trainings for the Not-Yet* (2019–2020) samengesteld door BAK 2018/2019 Fellow Jeanne van Heeswijk. Huidige en voormalige Fellows droegen in 2019 bij aan onder andere: *Trainings for the Not-Yet* via kunstwerken en als trainer; verschillende publieke

programma's, onder andere *Propositions #7, #9 en #10*; de publicatie *Propositions for Non-Fascist Living: Tentative and Urgent* en een performance in samenwerking met festival Le Guess Who?. *Propositions #8: I Wanna Be Adored (the Non-Fascist Remix)* vormde de afsluiting van het tweede postacademische jaar.

De collectieve weken (Fellowship Intensives) waarin iedereen samenkwam, werkten als een snelkookpan waarin Fellows van elkaar, met elkaar en samen met experts, konden leren. Dit bleek voor ieders eigen praktijk inhoudelijk bij te dragen, zeer inspirerend en motiverend te zijn. Voor verschillende Fellows uit het eerste en tweede jaar heeft de deelname aan het fellowshipprogramma reeds bijgedragen aan concrete nieuwe stappen in hun carrière in de vorm van bijvoorbeeld tentoonstellingen en aanstellingen.

In september 2019 is de derde groep van tien Fellows gestart met hun onderzoekstraject. Hiervoor werd een open Call for Proposals uitgezet. Criteria voor deelname aan het programma waren affiniteit met BAKs huidige onderzoekstraject *Propositions for Non-Fascist Living*, een beschikbaarheid van minstens 60% van de werktijd voor het Fellowship-programma, de intentie tot samenwerken en kennisdelen en het diversiteitsprincipe op het vlak van gender, leeftijd en etniciteit. Er kwamen uiteindelijk zo'n 150 aanmeldingen binnen voor de tien posities. Na een eerste interne selectie is er samen met twee externe experts een groep van tien deelnemers samengesteld, zowel op basis van hun onderzoeksvorstellen als op de samenhang tussen de Fellows.

De groep van Fellows voor het jaar 2019/2020 bestaat uit:

- Vijf individuen of collectieven gevestigd in Utrecht en Nederland: Mijke van der Drift, performer/onderzoeker, Amsterdam; Mitchell Esajas, curator/activist, Amsterdam; Katia Krupennikova, curator, Utrecht; Urok Shirhan, kunstenaar, Nieuwegein; Joy Mariama Smith, installatie-/bewegingskunstenaar, Amsterdam.
- Vijf internationale professionals/kunstenaars: Diana McCarty, mediaproductent/media-activist, Berlijn; David Muñoz Alcántara, kunstenaar/onderzoeker, Helsinki; Oleksiy Radynski, filmmaker/schrijver, Kiev; Reem Shilleh, kunstenaar/onderzoeker, Brussel/Ramallah; Grant Watson, curator/schrijver, Londen.

Het BAK Fellowship programma wordt uitgevoerd in nauwe samenwerking met de HKU. Waar de Fellows toegang krijgen tot de faciliteiten van de HKU die nodig zijn voor hun onderzoek, wonen de MA studenten van het Fine Art programma een aantal Fellow Intensives bij. Daarnaast hebben de Fellows een aantal workshops opgezet voor de studenten evenals een mentorshipprogramma voor studenten die een thematische of conceptuele affiniteit hebben met het onderwerp.

Educatie, leren en talentontwikkeling

De algehele praktijk van BAK staat in het teken van collectief en publiek leren, talentontwikkeling, educatie en participatie.

Het hoger onderwijs (nationaal en internationaal) wist de weg naar BAK van oudsher al goed te vinden. In 2017 is in het fellowship programma ook de postacademische talentontwikkeling bestendigd en geformaliseerd. In 2018 zijn aan de educatieketen een educatieprogramma voor middelbare scholieren en de openbare School for Art & Politics toegevoegd. In 2019 heeft BAK

verder geëxperimenteerd met wederzijds leren, binnen het fellowshipprogramma, maar ook binnen het programma *Trainings for the Not-Yet*.

Voortgezet Onderwijs

Het educatieprogramma voor middelbare scholieren is halverwege 2018 weer opgestart. Er is een educatiemedewerker aangesteld die een gevarieerd programma aan activiteiten heeft samengesteld, zowel specifiek gericht op de tentoonstellingen als gericht op de praktijk van BAK in het algemeen. In 2019 is het programma verder doorontwikkeld en is het aantal leerlingen dat de praktijk van BAK heeft ervaren verviervoudigd ten opzichte van 2018.

Hoger Onderwijs

In 2019 hebben bijna 850 studenten in het hoger onderwijs (met name HBO en WO) van Nederlandse en buitenlandse instellingen in het kader van hun opleiding een bezoek gebracht aan BAK. Zij volgden workshops, rondleidingen en onderwijs verzorgd door BAK, soms in samenwerking met kunstenaars of anderen.

Met het MA programme Fine Arts van de Hogeschool voor de Kunsten in Utrecht heeft BAK een hechte relatie. Naast de samenwerking in het postacademische programma geeft algemeen en artistiek directeur Maria Hlavajova les aan de studenten. Regelmatig vindt er interactie plaats tussen studenten en BAK, onder andere door middel van bijeenkomsten parallel aan het programma van BAK, zodat studenten volledig kunnen profiteren van en bijdragen aan het onderzoek waarop het werk van BAK gebaseerd is; directe uitwisseling met kunstenaars, studenten en activisten en het opdoen van ervaring in de dagelijkse praktijk van een kunstorganisatie.

Er is een mentorship programma opgezet voor de masterstudenten van de opleiding en de Fellows van BAK, evenals een samenwerking met het PhD programma van de HKU.

In 2019 is het partnerschap met de HKU via een overeenkomst formeel verlengd tot eind 2024. Hierin is de intentie uitgesproken om de samenwerking verder te verbreden naar andere afdelingen van de HKU.

In de zomer van 2019 organiseerde BAK voor de derde keer de *BAK Summer School* in samenwerking met de Universiteit Utrecht en de Hogeschool voor de Kunsten Utrecht, onder de titel *Art as Politics*. Dit jaar waren er zo'n 50 aanmeldingen waarvan er 35 zijn geselecteerd om deel te nemen aan deze interactieve, interdisciplinaire cursus op het terrein van kunst, wetenschap en activisme. Er waren dit jaar 10 gratis solidariteitsplekken beschikbaar voor deelnemers die anders op financiële gronden geen mogelijkheid zouden hebben om deel te nemen.

In december vond de tweede *BAK Summer (Winter) School in Bratislava* (Slowakije) plaats, georganiseerd door alumni van de eerste Utrechtse *BAK Summer School*. Deze stond open speciaal voor deelnemers uit Centraal en Oost-Europa.

Public Studies for Art & Politics

In 2018 heeft BAK de Public Studies for Art & Politics geïnitieerd om haar kennis en praktijk toegankelijk te maken voor een bredere groep mensen die niet verbonden zijn aan een opleiding. In 2019 zijn er twee cursussen gegeven met gemiddeld 25 deelnemers. Aan de eerste cursus namen ook de HKU studenten van de MA programme Fine Art deel.

Positionering

BAKs onderscheidende positie

In het veld van presentatie-instellingen en postacademische instellingen neemt BAK een unieke, onderscheidende positie in met betrekking tot inhoud, organisatie, praktijk en de kwalitatieve betrokkenheid met het publiek. Dit manifesteert zich op verschillende gebieden:

- onderzoek naar urgente maatschappelijke thema's;
- transdisciplinaire aanpak die kunst, wetenschap en maatschappelijke actie samenbrengt;
- langlopende, meerjarige onderzoeks- en productietrajecten;
- internationale aanpak;
- collectief denken, leren en werken;
- een innovatief institutioneel model dat een presentatie-instelling combineert met een postacademische instelling;
- de intensieve relatie met het publiek, *civic praxis*;
- wederkerigheid als principe van samenwerken;
- 'practice what you preach': de inhoud wordt vertaald in het institutionele model.

Internationale impact

BAK heeft een intrinsiek internationaal karakter en is daarmee een gewaardeerde en gewilde partner voor het initiëren, ontwikkelen en coproduceren van internationale projecten. BAK heeft een baanbrekende en leidende rol verworven in het internationale discours op het gebied van hedendaagse kunst met grootschalige, meerjarige en geïntegreerde projecten als *Former West* (2008–2016) of *Propositions for Non-Fascist Living* (2017–2020). Ze zijn ontwikkeld binnen een groot netwerk van culturele en educatieve instellingen in Europa en daarbuiten. Voor de programmering trekt BAK internationale kunstenaars, studenten en publiek naar Utrecht. Naast de internationale programma's is het postacademische programma per definitie divers en internationaal in haar bereik. De publicaties die BAK met onder andere MIT Press uitbrengt zijn internationaal gewild en worden tevens gebruikt als onderwijsmateriaal op kunstacademies en universiteiten.

In 2019 zijn twee nieuwe, Europees gesubsidieerde samenwerkingsverbanden, gestart. Het eerste programma FEINART (The Future of European Independent Art Spaces in a Period of Socially Engaged Art) vindt plaats binnen de prestigieuze Marie Skłodowska-Curie regeling. In dit Early Stage Reseachers' (ESRs) programma werken Europese universiteiten en kunstinstellingen samen in een onderzoek naar Europese onafhankelijke beeldende kunstinstellingen. Het tweede programma *City Rights United* vindt plaats binnen het Europe for Citizens programma, waarin wordt samengewerkt met vluchtelingencollectieven in verschillende Europese steden.

Algemeen & artistiek directeur Maria Hlavajova gaf ook in 2019 diverse lezingen op internationale podia.

Samenwerkingsverbanden

Samenwerking is het drijvende principe en de gangbare manier van opereren binnen alle activiteiten van BAK. Dit geldt voor het delen en samenvoegen van kennisbronnen, expertise en publiek, maar ook voor tijd, ruimte en financiën. Op institutioneel niveau speelt BAK een actieve

rol in het verbinden met andere lokale, nationale en internationale instellingen, om gemeenschappelijk beleid en solidariteit te ontwikkelen. Deze netwerkactiviteiten betreffen hoofdzakelijk (maar zijn niet beperkt tot) de volgende samenwerkingsverbanden:

Lokaal

In Utrecht heeft BAK de rol van een dynamische speler die verschillende sectoren en type instellingen verbindt.

Op het gebied van onderwijs heeft BAK een langlopende structurele samenwerking met de Hogeschool voor de Kunsten Utrecht (HKU). BAK werkt samen aan praktijkgericht discipline-overstijgend onderzoek en educatie. Met de Universiteit Utrecht werd de jaarlijkse BAK Summer School georganiseerd. BAK is partner in een gezamenlijke subsidieaanvraag bij NWO, waarin Universiteit Utrecht, zorginstellingen en culturele instellingen samenwerken. In 2020 komt hier meer duidelijkheid over.

BAK heeft in Utrecht een langdurige relatie met het hedendaagse beeldende kunstmuseum: Centraal Museum. Er wordt samengewerkt wat betreft zichtbaarheid, projecten en de relatie tot de stad Utrecht. Op institutioneel niveau initieerde BAK in 2019 samen met het Centraal Museum het Hedendaagse Kunstoverleg (HeKO) waarin alle instellingen en organisaties op het gebied van beeldende kunst in Utrecht zijn vertegenwoordigd, inclusief de presentatie-instellingen die eerder al verbonden waren in BK-NU. Doelstelling is om de positie van beeldende kunst in Utrecht en hopelijk straks ook de bredere regio, te versterken, kennis te delen en het netwerk te verstevigen. BAK heeft een actieve rol in de vertegenwoordiging van het veld van hedendaagse beeldende kunst in de sector-overstijgende platformen in Utrecht, in het aansturen van het debat over de culturele infrastructuur en de rol van culturele instellingen in de groeiende stad.

Er is in 2019 samengewerkt met verschillende culturele instellingen, waaronder festival *Le Guess Who?*

BAK's samenwerkingspartners zijn, inherent aan de praktijk van BAK, niet beperkt tot culturele partners. In de afgelopen jaren is er een uniek netwerk ontstaan met maatschappelijke partners als New Women Connectors, De Voorkamer, Stichting MOWAD, de schoonmakers van Vakbond FNV, Welkom in Utrecht, Utrecht in Dialoog en StrandedFM.

Nationaal

BAK initieerde De Zaak Nu, de belangenvereniging van presentatie-instellingen en postacademische instellingen in Nederland en speelt daarin een actieve rol: de artistiek directeur was lid van het bestuur tot en met 2018, in 2019 is de zakelijk directeur als bestuurslid aangetreden. Verder werkt BAK samen met verschillende instellingen in het hoger onderwijs en vindt regelmatig uitwisseling plaats met andere Nederlandse culturele instellingen met betrekking tot zowel inhoud als institutioneel beleid. BAK heeft in 2018 het initiatief genomen tot zowel het landelijk overleg van presentatie-instellingen in de BIS als een landelijk overleg voor de postacademische instellingen die beide zo'n vier keer per jaar bij elkaar komen.

Internationaal

Gezien het intrinsiek internationale karakter van BAK, is BAK een zeer gewaardeerde en gewilde partner voor het initiëren, ontwikkelen en coproduceren van internationale projecten. In 2019 werkte BAK internationaal binnen twee Europees gesubsidieerde programma's samen met culturele instellingen, universiteiten en maatschappelijke organisaties.

Realisatie voorgenomen prestaties

In 2019 heeft BAK, ondanks de sluiting wegens renovatie in de eerste helft van het jaar, voldaan aan de prestatieafspraken gemaakt met het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. De doelstellingen van 18.000 bezoekers voor de tentoonstellingen en 4.000 voor overige activiteiten zijn met respectievelijk 206.829 bezoekers en 8.256 deelnemers ruimschoots behaald. Daarmee heeft BAK ook de achterstand in bezoekersaantallen die BAK in 2017 opliep door de verhuizing en renovatie, ingelopen. Het uitzonderlijk hoge aantal bezoekers is mede bereikt door programmering in de publieke ruimte. BAK realiseerde in 2019 zes tentoonstellingen en ruim 200 activiteiten.

Ook het bereik van scholieren is in 2019 met 815 behaald. Hiermee is ook de achterstand die BAK had op het bereik van scholieren op dit vlak grotendeels ingelopen. De verwachting is dat BAK in 2020 aan de volledige prestatie-eis op dit gebied heeft voldaan.

Met een eigen inkomstenpercentage van 31% heeft BAK in 2019 ruimschoots voldaan aan de eigen inkomstennorm van 19,5%. Dit percentage is berekend over de totale (subsidie)inkomsten van BAK als presentatie-instelling en als postacademische instelling. Echter is voor de postacademische instelling geen eigen inkomstenpercentage vereist. Het eigen inkomstenpercentage berekend over alleen de presentatie-instelling zou neerkomen op 37%.

Voor het postacademische programma heeft de tweede lichting van tien Fellows het programma volgens planning in juni 2019 succesvol afgerond en is de derde lichting van tien fellows in september 2019 begonnen aan het programma.

Organisatie

Organisatiestructuur

BAK hanteert de Governance Code Cultuur 2019 als leidraad waaraan de bestuurlijke organisatie wordt getoetst en verbeterd. Sinds 2014 functioneert BAK als een stichting met een tweehoofdig(e) bestuur/directie en een Raad van Toezicht. De directie bestaat uit algemeen & artistiek directeur Maria Hlavajova en zakelijk directeur Eva Postema.

De Raad van Toezicht kwam in 2019 vijf keer bijeen, in aanwezigheid van de directie. De jaarlijkse zelfevaluatie van de Raad van Toezicht heeft plaatsgevonden in december 2019.

In maart 2019 is mevr. M.L.A. Tuerlings zoals aangekondigd afgetreden. Zij is in september 2019 opgevolgd door mevr. K.E. Watson met als expertisegebieden internationaal en fondsenwerving. In 2019 is mevr. J. van Vliet voortijdig afgetreden om persoonlijke redenen. Zij is in januari 2020 opgevolgd door mevr. S.G.S. Mangoendinomo die het profiel van financiële expertise binnen de raad hiermee vervult. Dhr. M.S.J. Top en mevr. Van Vliet (t/m september 2019)/mevr. S. Mangoendinomo (vanaf januari 2020) vormen de auditcommissie.

De Raad van Toezicht is onbezoldigd en ontvangt met ingang van 2019 alleen een niet bovenmatig vacatiegeld.

Governance Code Cultuur

BAK past de principes van de Governance Code Cultuur 2019 toe, die wordt beschouwd als leidraad waaraan de bestuurlijke organisatie wordt getoetst en verbeterd. Dit betreft de verdeling van de taken, verantwoordelijkheden en werkwijze van het Bestuur en de Raad van Toezicht binnen de organisatie, alsmede zaken als transparantie en belangenverstrengeling. Het Bestuur draagt de verantwoordelijkheid voor financieel beleid en risicobeheer.

Code Culturele Diversiteit & Inclusie

In het totaal aan activiteiten, samenwerkingspartners, het publiek en de organisatie voldoet BAK aan de Code Diversiteit & Inclusie. Dit geldt voor leeftijd, gender, etniciteit en nationaliteit van bezoekers, samenwerkingspartners, organisatie en andere belanghebbenden. BAK beschouwt diversiteit, zowel als onderwerp als in de praktijk, als noodzakelijk en is intrinsiek verweven in het DNA van BAK. Zeker gezien de maatschappelijke focus van BAK en de precaire klasse als BAK's primaire doelgroep en belanghebbende. In 2019 heeft BAK extra inspanningen getroffen om ook een grotere culturele diversiteit te bewerkstelligen in het personeel en Raad van Toezicht wat in beide geledingen tot een positief resultaat heeft geleid.

Daarnaast is BAK ervan overtuigd dat een echte inclusieve organisatie niet alleen de vier P's, maar ook de bedrijfsvoering moet betrekken. BAK doet dat bijvoorbeeld door solidariteitsprincipes te hanteren voor toegang en verhuur.

In het voorjaar van 2019 heeft het hele team een anti-oppressie training gevolgd om bij iedereen nog meer bewustzijn te creëren. In het najaar van 2019 heeft BAK diverse trainingen voor zowel publiek als teamleden gefaciliteerd op het gebied van onder andere inclusie, diversiteit en inclusieve ruimtes.

De zakelijk directeur van BAK heeft deelgenomen aan de training De Code & Jij om de code als ambassadeur ook uit te dragen aan de rest van het beeldende kunstveld.

Goed werkgeverschap en Fair Practice

Bij BAK staat het adagium 'practice what you preach' hoog in het vaandel. Een eerlijke beloning van iedereen die werkzaamheden voor BAK verricht, raakt aan de kern van de organisatie. Dit omvat BAK's naleving van de Richtlijn Kunstenaarshonoraria (2017) ontwikkeld door BKNL, en ook een eerlijke vergoeding voor alle andere uitvoerenden. Omdat de Richtlijn Kunstenaarshonoraria nu volledig is gericht op bijdragen aan tentoonstellingen, heeft BAK aan BKNL een voorstel gedaan om deze richtlijn uit te breiden naar bijdragen van kunstenaars door bijvoorbeeld lezingen, performances of panelgesprekken.

Omdat er naast de richtlijn voor kunstenaars bij de presentatie-instellingen een grote behoefte bestond in de sector aan een richtlijn voor medewerkers, heeft SiRM in opdracht van De Zaak Nu een richtlijn ontwikkeld voor een loongebouw en arbeidsvoorwaarden voor medewerkers van presentatie-instellingen. BAK nam deel aan de werkgroep die betrokken was bij de ontwikkeling van de Richtlijn functie- en loongebouw presentatie-instellingen voor beeldende kunst die in april 2019 is gepresenteerd. BAK volgt uiteraard deze richtlijn voor haar personeel. Naast de beloning van personeel zijn ook randvoorwaarden als reis- en onkostenvergoeding,

pensioenregeling, opleiding en training (zowel collectief als individueel) geregeld. Afspraken worden vastgelegd in een contract.

Opdrachten aan freelancers worden vastgelegd in een overeenkomst van opdracht. Freelancers worden beloofd overeenkomstig de Richtlijn functie- en loonbouw.

Stagiairs en vrijwilligers krijgen een vergoeding die voldoet aan de wettelijke norm.

Omdat BAK uiteraard de Fair Practice Code zo goed mogelijk wil naleven, levert dit ook de nodige uitdagingen op. Enerzijds wil BAK uiteraard contracten aangaan met werknemers, aan de andere kant zijn verplichtingen langer dan twee of drie jaar vaak lastig (in verband met de overgang naar een vast contract) omdat de subsidies voor presentatie-instellingen in de afgelopen cultuurnota's nogal fluctueren en onbekend is of er in een volgende periode dezelfde middelen beschikbaar zijn.

Risicomanagement

BAK heeft een risicomatrix opgesteld waarin de belangrijkste risico's, beheersmaatregelen en verantwoordelijkheden zijn vastgesteld. Deze wordt elk jaar bijgewerkt en besproken in de vergadering van de Raad van Toezicht. De accountant voert jaarlijks tweemaal een controle uit: in het najaar een interimcontrole die met name ingaat op processen en procedures en in het voorjaar op de financiën. BAK heeft regelmatig mondeling en schriftelijk overleg met de belangrijkste subsidiegevers: het ministerie van OCW en de Gemeente Utrecht.

Hedendaagse beeldende kunst heeft in het algemeen een precaire positie in het culturele veld. Een belangrijk risico voor BAK is daarmee de afhankelijkheid van het subsidiestelsel en het politieke klimaat. De praktijk in de afgelopen decennia heeft geleerd dat de subsidies voor presentatie-instellingen kunnen fluctueren. In hoogte, in aantal en ook in de manier van subsidiëren (via fonds of basisinfrastructuur bijvoorbeeld). Het blijft daarom een risico om plannen te formuleren en verplichtingen aan te gaan voor periodes die over de subsidietermijn heen gaat. Op dit moment lopen verplichtingen daarom waar mogelijk gelijk met subsidieperiodes.

Binnen de totaalbegroting en binnen projectbegrotingen wordt altijd ruimte gehouden om bij te kunnen sturen bij tegenvallende resultaten.

De afhankelijkheid van subsidies is niet eenvoudig te veranderen voor het deel van de sector dat zich niet begeeft in de wereld van de kunstmarkt en waar BAK een leidende positie inneemt. Wel wordt dit risico zoveel mogelijk beheerst door: in gesprek te blijven met subsidiegevers en de belangen onder de aandacht te brengen, de financieringsmix uit te breiden met andere financieringsbronnen en verplichtingen zoveel mogelijk gelijk te laten lopen met subsidieperiodes.

Balans per 31 december 2019

	per 31-12-2019	per 31-12-2018
	€	€
Activa		
Materiële vaste activa	7.241	8.928
Totale vaste activa	7.241	8.928
Vorderingen	139.820	178.969
Liquide middelen	251.623	217.060
Totale vlottende activa	391.443	396.029
Totale activa	398.684	404.957
Passiva		
Algemene reserve	149.422	113.526
Bestemmingsreserves	35.000	82.842
Bestemmingsfonds restant subsidie OCW 2017-2020	-	16.082
Totaal eigen vermogen	184.422	212.450
Voorziening groot onderhoud	8.622	-
Totale voorzieningen	8.622	
Langlopende schulden	28.000	32.000
Totale langlopende schulden	28.000	32.000
Crediteuren	17.486	31.439
Overige te betalen en vooruit ontvangen bedragen	160.154	129.068
Vooruit ontvangen subsidies		
Totale kortlopende schulden	177.640	160.507
Totale passiva	398.684	404.957

Staat van Baten en Lasten 2019

	Realisatie 2019 €	Begroting 2019 €	Realisatie 2018 €
Baten			
Directe opbrengsten	236.500	98.800	227.390
Indirecte opbrengsten	24.763	19.000	21.341
Subsidie OCW Cultuurnota	814.864	811.441	793.441
Subsidie Gemeente Utrecht Cultuurconvenant	505.127	505.127	489.465
Overige subsidies / bijdragen	152.384	180.000	93.544
Totaal baten	1.733.638	1.614.368	1.625.181
Lasten			
Beheerlasten personeel	187.871	155.000	173.656
Beheerlasten materieel	172.900	251.900	176.806
Activiteitenlasten personeel	474.158	490.698	373.919
Activiteitenlasten materieel	926.197	770.300	824.118
Totale lasten	1.761.126	1.667.898	1.548.499
Saldo bedrijfsvoering	-27.488	-53.530	76.682
saldo rentebaten/-lasten	-540		-550
Exploitatieresultaat	-28.028	-53.530	76.132
Resultaatbestemming			
Mutatie Bestemmingsfonds OCW	-16.082	-	16
Mutatie Bestemmingsreserves	-47.842	-53.530	76.100
Mutatie algemene reserve	35.896	-	16
Exploitatieresultaat	-28.028	-53.530	76.132

WNT-verantwoording 2019

Op 1 januari 2013 is de Wet normering topinkomens (WNT) in werking getreden. De WNT is van toepassing op stichting BAK, basis voor actuele kunst. Het voor stichting BAK, basis voor actuele kunst toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2019 € 194.000,- (algemeen bezoldigingsmaximum)

bedragen x €1	M. Hlavajova	E. Postema
Functiegegevens	Algemeen/Artistiek directeur	Zakelijk directeur
Aanvang en einde functievervulling in 2019	0101-3112	0101-3112
Deeltijdfactor in fte	100%	97%
Dienstbetrekking?	nee	nee
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	88.220	62.774
Beloningen betaalbaar op termijn	4.518	2.624
<i>Subtotaal</i>	92.738	65.398
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	194.000	187.598
-/- onverschuldigd betaald bedrag	N.v.t.	N.v.t.
Totale bezoldiging	92.738	65.398
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.
Gegevens 2018		
bedragen x €1	M. Hlavajova	E. Postema
Functiegegevens	Algemeen/Artistiek directeur	Zakelijk directeur
Aanvang en einde functievervulling in 2018	0101-3112	0103-3112
Deeltijdfactor in fte	100%	84%
Dienstbetrekking?	nee	nee
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	86.935	43.111
Beloningen betaalbaar op termijn	4.424	1.960
<i>Subtotaal</i>	91.359	45.071
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	189.000	158.760
-/- onverschuldigd betaald bedrag	N.v.t.	N.v.t.
Totale bezoldiging	91.359	45.071

Topfunctionarissen met een bezoldiging van € 1.700 of minder

NAAM TOPFUNCTIONARIS	FUNCTIE
N.L. Jouwe	Voorzitter Raad van Toezicht
F. W. Korsten	lid Raad van Toezicht
J. van Vliet	lid Raad van Toezicht
K. Zijlmans	lid Raad van Toezicht
K.E. Watson	lid Raad van Toezicht
M.L.A. Tuerlings	lid Raad van Toezicht
M.S.J. Top	lid Raad van Toezicht